

Motion till riksdagen

1986/87:Ju117

Karin Ahrland m. fl. (fp)

Ändring i brottsbalken m. m. (s. k. kontraktsvård
m. m.) (prop. 1986/87:106)

I propositionen behandlas skilda alternativ till det nuvarande påföljdssystemet, däribland samhällstjänst och kontraktsvård, alternativ som folkpartiet under flera år har förordat.

Samhällstjänst

Regeringen avstår från att föreslå ett införande av samhällstjänst som en självständig påföljd. Som ett alternativ till samhällstjänsten förordar propositionen i stället att den som döms till villkorlig dom eller skyddstillsyn skall kunna åläggas att utföra visst arbete för att avhjälpa den skada som har orsakats genom brottet.

Vi har inget att invända mot att domstol skall kunna ålägga en person som blir dömd för brott att avhjälpa skadan. En ordning av det slag som föreslås kan vara ett intressant alternativ för framför allt yngre lagöverträdare som i dag erhåller åtalsunderlåtelse för t. ex. skadegörelse.

Däremot anser vi, såsom vi har framfört vid flera tidigare tillfällen, att samhällstjänst skall införas som en påföljd. Vi konstaterar att regeringens förklaring till varför man motsätter sig detta blir alltmer tunn: "frågan avskrivs dock inte helt utan kan tas upp till ny prövning om försöken i Danmark och Norge ger anledning till det". Erfarenheterna av samhällstjänst i dessa bägge länder är emellertid redan så goda att detta i sig motiverar att denna påföljd också införs i Sverige.

Vi har i en motion till detta riksmöte om vardagsbrotten (mot. 1986/87:Ju403 yrkande 9) yrkat att samhällstjänst skall införas på försök, i första hand för ungdomar under 21 år. Vi hänvisar till denna motion.

Kontraktsvård

Folkpartiet har länge krävt att en ordning med kontraktsvård skall införas inom ramen för ett villkorligt fängelsestraff. Från denna utgångspunkt hälsar vi regeringens förslag med tillfredsställelse. Vi beklagar emellertid att regeringen har valt en modell för kontraktsvård som vi inte kan acceptera. Vi kommer därför i det följande att yrka att riksdagen ger regeringen i uppdrag att presentera ett förslag till ny utformning av ett system med kontraktsvård.

Kontraktsvården syftar enkelt uttryckt till att få vissa kriminella att avstå från att begå brott genom att bota dem från deras drogberoende. Det finns

en grupp kriminella som ständigt återfaller i brott vilka är direkt orsakade av deras drogmisbruk. Man kan på goda grunder anta att många av dessa skulle kunna avhålla sig från brott om de bleve fria från sitt missbruk. Man kan också anta att möjligheten att få fängelsestraffet villkorat till förmån för en behandling mot deras drogproblem skulle motivera dem att i större utsträckning än i dag genomgå sådan vård. Att kunna bryta ett kriminellt beteende genom att göra någon drogfri vore för såväl den enskilde som samhället av så stort värde att detta motiverar att man inför en ordning med kontraktsvård.

Vi beklagar mot denna bakgrund att regeringen när den nu äntligen lägger ett förslag om kontraktsvård har valt en konstruktion som innebär en utvidgning av påföljden skyddstillsyn. Därmed går regeringen mot det förslag som frivårdskommittén presenterade och den eniga remissopinion som stödde detta.

Kommitténs förslag innebar att kontraktsvård skall införas som en ny påföljd, villkorligt fängelse. I propositionen redovisas de fördelar som kommittén ansåg att en sådan konstruktion innebär (s. 37—38).

Det är huvudsakligen tre skäl som motiverar kommittén att föreslå att kontraktsvård skall införas som villkorligt fängelse.

Det första är att påföljdens allmänpreventiva effekt stärks till följd av det konkreta straffhot som vilar över lagöverträdaren.

För det andra anser kommittén att den som bryter sitt vårdkontrakt och därmed skall avtjäna sitt fängelsestraff inte skall få avräkna något av fängelsestraffet mot den vårdtid som har förflutit.

För det tredje menar kommittén att kontraktsvården på ett snabbt och enkelt sätt skall kunna omvandlas till ovillkorligt fängelse. Någon prövning av åklagare eller domstol innan verkställigheten inleds behövs därmed inte.

Dessa motiv utgör enligt vår uppfattning den riktiga utgångspunkten för hur kontraktsvården skall utformas.

Det är angeläget att kontraktsvården inte uppfattas som en genväg förbi fängelsestraffet. Detta gäller särskilt sådana brott där det av allmänpreventiva skäl är angeläget att behålla en koppling mellan brott och straff, främst våldsbrott och rattfylleri. Det vårdprogram som den dömda förbinder sig att ingå skall ha den bestämda och konsekventa ambitionen att vederbörande skall bli av med sitt drogberoende. Detta innebär att behandlingstiden i allmänhet kommer att behöva omfatta en betydligt längre tid än vad det villkorliga fängelsestraffet innebär. Samtidigt som vi anser att detta är en nödvändig förutsättning för att kontraktsvården skall bli meningsfull inser vi att de hårda krav som kontraktsvården kommer att innebära gör att många med drogberoende kommer att välja att i stället avtjäna fängelsestraffet.

För att straffhotet skall bli verkningsfullt delar vi kommitténs bedömning att misskötsel mot den uppgjorda behandlingsplanen skall leda till att det villkorliga fängelsestraffet omedelbart verkställs. Någon avräkning av den tid som behandlingen fungerade bör då heller inte förekomma.

För att kontraktsvården skall kunna fylla sin funktion krävs det att de sociala myndigheterna och kriminalvården förmår att ge den dömda en adekvat vård. Det är inte säkert att detta inledningsvis alltid kommer att

fungera tillfredsställande. Det kan komma att krävas såväl utökade vårdresurser som nya former av behandlingsprogram. Självfallet kommer det också att bli många besvikelser i form av brutna vårdkontrakt.

En meningsfull och välfungerande kontraktsvård kommer vidare att kräva ett omfattande förberedelsearbete från sociala myndigheter, åklagare och domstol. Redan när en person döms till kontraktsvård måste domstolen veta att en behandlingsplan finns uppgjord, och att det finns plats för den dömda på behandlingshem eller liknande. Under behandlingstiden måste slutligen en kontinuerlig uppföljning ske för att ge den dömda erforderligt stöd eller för att kunna besluta om behandlingens upphörande och verkställighet av fängelsestraffet.

Riksdagen bör med avslag på propositionen i den del som gäller förslaget till kontraktsvård begära att regeringen återkommer med ett nytt förslag som innebär att kontraktsvård införs som en ny påföljd, villkorligt fängelse i enlighet med vad frivårdskommittén föreslog och vad vi ovan anförde.

Hemställan

Med hänvisning till ovanstående hemställer vi

att riksdagen beslutar att med avslag på propositionen vad gäller förslaget till kontraktsvård och därmed sammanhängande förslag till lagändringar hos regeringen begära ett nytt förslag som innebär att kontraktsvård införs som en ny påföljd, villkorligt fängelse i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 3 april 1987

Karin Ahrland (fp)

Bengt Rosén (fp)

Hans Petersson (fp)

i Röstånga

Lars Sundin (fp)